

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

K OBSAHU A FORMĚ SAMOSTATNÉHO STUDIA V OPERAČNĚ TAKTICKÉ PŘÍPRAVĚ

Podplukovník Ladislav Jaček

V článku je poukázáno na zaostávání samostatného studia za současnými potřebami našich velitelů a štábů. Je vyzdvížen jeho velký vliv na úroveň operačně taktické přípravy a podán návrh na způsob jeho organisování. Spočívá v řízení studia náčelníky a v zainteresování jeho účastníků. Stav studia mají zlepšit pracovní semináře. V závěru je navrhováno změnit dosavadní statickou formu ukázek bojové techniky a tematicky tyto ukázky svázat se samostatným studiem.

V posledních několika letech se rázně zvýšila úroveň, forma i obsahová náplň operačně taktické přípravy. Přesto je nezbytné nepřetržitě se zabývat těmito otázkami, vyhodnocovat současný stav a podle potřeb naší praxe dovést tuto přípravu na ještě vyšší stupeň.

V čem jsou hlavní úspěchy oněch posledních let? Především je to skutečnost, že se podařilo v praxi zakotvit systém řízení cvičení podle rozhodování zařazených velitelů. V druhé řadě bylo pokrokem zavedení komplexních štábních zaměstnání a sloučení velitelské přípravy důstojníků v průběhu výcvikového roku do jednoho nebo dvou několikadenních kursů. Na neposledním místě je velikým úspěchem naší přípravy to, že byla zaměřena na nejdůležitější a nejcitlivější období předpokládané činnosti v možné budoucí válce — na její počáteční období.

Kdybychom rozebírali stať podrobněji anebo dokonce podle jednotlivých štábů, jistě bychom našli ještě další pokroky. Jmenované úspěchy jsou však ty nejdůležitější a nejobecnější.

Snaha mnoha našich štábů hledat další nové formy v provádění jednotlivých zaměstnání operačně taktické přípravy svědčí o snaze přiblížit se co nejvíce skutečnosti. Stává se už běžným pravidlem, že velitelsko-štábní cvičení nejsou jen dvoustupňová — čímž se nepochybně zkreslovaly především reálné časové možnosti ve prospěch cvičících — ale že současně zařazujeme na cvičení část jednotek nebo alespoň velitele do rot v to. Podobných zlepšení v různých zaměstnáních byla provedena řada, i když ne všechna se stejným úspěchem.

Na druhé straně nelze nevidět, že jsme v posledních letech opomíjeli základní formu vzdělávání se v operačně taktické přípravě, a to samostatné studium. Při cvičeních všeho druhu lze aplikovat pouze ty skutečnosti, které jsme předtím poznali a ovládli. Experimentovat bez základních teoretických předpokladů nelze. Absolventi všech škol jistě dosvědčí, že mnohé zásady, jimž se ve školách naučili, jsou dnes již překonány a dávno neplatí.

Právě tak není možné spoléhat na to, že několik přednášek ve výcvikovém roce nebo jeden — dva semináře při velitelských zaměstnáních jsou

schopny nahradit nebo cílevědomě zaměřit samostatné studium generálů a důstojníků.

Problémy současné vojenské vědy jsou tak mnohostranné a základy operačního umění doznávají tolika soustavných změn, že nelze proto spoléhat, že by tyto řídké přednášky nebo semináře dokázaly utvrdit ve vědomí posluchačů všechny nové poznatky.

Základem každého vědění bylo a je samostatné studium — všechny ostatní formy je pouze doplňují, utvrzují, aplikují. Proto i v operačně taktické přípravě (a pochopitelně i v taktické) je třeba pokládat toto studium za rozhodující pro další úroveň našich velitelů a příslušníků štábů. Je proto na místě zamyslet se nad dosavadní praxí a nalézt účinnější metody jeho provádění.

Již v minulosti byla snaha řešit samostatné studium mnoha způsoby a zpravidla se řešení, jak je nejlépe provádět, hledalo ve směrnících nadřízených náčelníků. Jestliže v posledních letech byly směrnice v tomto ohledu velmi povšechné, odrazilo se to i ve velmi povšechném praktickém provádění tohoto úkolu. Na druhé straně je velmi dobře známo, že ani konkrétní vyhrazení určitého počtu hodin pro studium nebo dokonce nařízené studium po pracovní době nepomohlo situaci vyřešit.

Základní kámen tohoto problému se totiž hledal právě v té určité „vymezené době“. To je však jen formální stránka věci. Aby mohl být tento úkol splněn, k tomu jsou nezbytné dva předpoklady. Jedním je péče náčelníků o tento druh přípravy a její řízení, druhým je zájem a přesvědčení o účelnosti a nutnosti tohoto opatření u vykonavatelů. Budou-li splněny tyto předpoklady, jsou předem vyřešeny i formální problémy jako je otázka času, materiálu, konsultací apod.

Potom také musí stačit jen povšechná směrnice k řízení samostatného studia, v níž by samostatná příprava byla vyzdvížena jako jeden z hlavních způsobů přípravy velitelů a štábů a bylo proto uloženo ji ve štábech organisovat. Naopak jsme se přesvědčili, že detailní směrnice zůstává bez těchto předpokladů na papíře. Ovšem vytvořit tyto předpoklady rovněž nelze žádným dekretem. Jsou však dány socialistickým charakterem naší armády a stačí umět podmínky využít i v oblasti samostatného studia v operačně taktické přípravě. Záleží na tom, aby byly správně vysvětleny cíle a metody a aby posluchači byli aktivně zainteresováni.

Jde také o to, aby konkretizace náplně této přípravy byla podřízena třem základním hlediskům: a to potřebám armády jako celku, potřebám příslušného štábu a konečně potřebám každého jednotlivého generála a důstojníka. Přitom jmenované pořadí hledisek je závazné.

Je proto nanejvýš nutné, aby byl ve štábech (ve větších štábech po odděleních nebo dokonce po skupinách) zpracován dlouhodobý plán samostatného studia, nejlépe na období nebo celý výcvikový rok. Má-li být plán splněn, je třeba k němu vytvořit i formální předpoklady — v našem případě je tím nejdiskutovanějším předpokladem doba, vyhrazená pro studium. Zdá se, že nejlepším řešením je její vyhrazení vždy na týden dopředu na pravidelných týdenních pracovních poradách, na nichž se konkretisují stanovené i předpokládané úkoly. Vyhrazení určité neměnné doby se zpravidla neosvědčuje — a naopak svádí k prokazatelným důvodům, že studovat nelze.

Je prostě nevyhnutelné naučit se pružnosti i v plánování studia — při čemž je chybné, jde-li tato pružnost tak daleko, že studium se pravidelně z plánu vytěsňuje a odloží se na tak zvaný příští týden.

Zatím bylo samostatné studium chápáno tak, že z něho nebylo nutné skládat účty a pomoc starších náčelníků byla vyjádřena nabídnutím konzultace slovy „kdykoli to budete potřebovat, přijďte“, kterážto nabídka stejně nikdy nebyla využita. Na druhé straně by rozhodně nebylo vhodné zavádět metody přezkušování, to by bylo školometství, které by svádělo ke známým studentským protipatřením.

Je potřeba nalézt takovou formu, která účastníky povede za dalšími znalostmi, ke vzájemné soutěživosti, ke třibení názorů a k tomu, aby náčelník mohl studium prohlubovat a ovlivňovat svými zkušenostmi a znalostmi. Touto formou je pracovní seminář. Slovo pracovní má vyjádřit, že nejde o přezkušování na známky, že se nebudou přednášet předem připravené referáty, jež by ostatní více nebo méně vhodně doplňovali, a že se nebudou dělat předem sáhodlouhé písemné přípravy. Slova pracovní seminář mají vyjádřit to, že se budou řešit v kolektivu dva — tři předem vybrané problémy, vztahující se ke studované látce, a to formou diskuse, v níž každý účastník uplatní to, co nastudoval, a uvede své tvůrčí názory na danou věc. Jestliže tyto problémy budou vhodně voleny, mohou významnou měrou přispět k řešení normálních pracovních úkolů štábu nebo oddělení — nebo úkolů, které bude třeba plnit ve válce.

Přistoupí-li se k samostatnému studiu navrženým způsobem, může se skutečně stát tím hlavním pilířem operačně taktické přípravy. Ponecháme-li dosavadní živelný přístup k samostatnému studiu, bude lépe, nebudeme-li s ním jako jedním ze způsobů přípravy vůbec počítat.

Slyšíme někdy námitku, že řada důstojníků studuje tehdy, kdy to pracovní podmínky vyžadují; potřebují splnit určitý úkol, a proto si k němu prostudují potřebnou literaturu. To je jistě správné, ale splňuje to jen poslední hledisko, jemuž musí být studium podřízeno — slouží jen potřebám příslušného důstojníka. Nám musí jít o vyšší cíl — připravit náš velitelský sbor pro případné ozbrojené střetnutí, a to nestačí studovat jen to, co na stůl přinese denní mírová praxe.

Do samostatného studia je proto třeba zařadit komplex otázek rozhodujících o současné úrovni velitelů a štábů, a to podle příslušného stupně velitelství a příslušné odbornosti.

Přitom je jen žádoucí, aby byla rozšířena forma krátkodobých kursů, avšak náročných na posluchače, kursů, které neponesou charakter „informativních“ přednášek, posluchače k ničemu nezavazujících.

Především to znamená pokračovat v kursech zbraní hromadného ničení a umožnit co největšímu množství důstojníků jejich absolvování. Za druhé to znamená nalézat další rozhodující problémy a řešit jejich pochopení podobnými kursy. Zdá se, že jedním z těchto problémů je zvládnutí techniky, která ve stále větší míře ovlivňuje vedení boje a operace. Protože tady teoretické studium je jen podkladem a techniku se lze naučit ovládat jen praxí — bylo by vhodné tuto nezbytnou praxi v krátkodobém školení umožnit. O obsahu a zaměření této praxe by bylo pochopitelně možné hovořit z mnoha hledisek. Tady jde spíše o zásadní názor, neboť ani ukázky bojové techniky, ani zkušené u vojsk nemohou podobný kurs na-

hradit — první jsou příliš povšechné, druhé se dostávají jen posluchačům škol, zatím co ve štábech na to není čas.

Při této příležitosti je na místě říci i zásadní slovo k ukázkám bojové techniky. Tyto ukázky mají doplňovat samostatné studium, mají dát správnou představu o soudobé technice. Proto jsou každoročně plánovány v rámci velitelského zaměstnání. Je charakteristické, že v době plánování není vůbec jasno o tom, co chceme ukázat a organizátoři těchto zaměstnání si zpravidla počínají tak, že zjišťují před vlastní ukázkou u jednočlenných druhů zbraní a služeb, co mají nového, co by se mohlo ukázat.

Každé toto zaměstnání je pak více nebo méně dobrou výstavou, již nás provázejí zasvěcení odborníci. Je na čase přejít od této statické formy, při níž posluchač mnohé slyší a vidí a málo si zapamatuje, k jiné, účinnější.

Podle povahy věci je možno posluchače naučit zacházet s ukazovanou technikou — na příklad rádiovou stanicí, kulometem apod. Jiná forma spočívá v ukázání techniky ve výseku bojové činnosti; přitom lze po ukázat na rozhodující takticko-technická data (nejlépe porovnáním s technikou dosavadní). Teprve u zbývajících částí bude nutno demonstrovat techniku dosavadním způsobem. To ovšem předpokládá organizovat tato zaměstnání v menších skupinách než jsme byli doposud zvyklí. Znamená to i větší nároky na přípravu těchto zaměstnání. Cílem takové ukázky musí být trvalé poznání a pochopení vlastností techniky a nikoli pouhé seznámení se s ní. Zatím je stav takový, že určité věci můžeme ukazovat každoročně, posluchač si sice možná uvědomí, že to už někde viděl, ale takticko-technické vlastnosti, možnosti využití a organizační zařazení — to si už nepamatuje. A proto je nanejvýš účelné skloubit tematicky samostatné studium s ukázkami bojové techniky a tím vytvořit podmínky pro trvalé znalosti techniky.

V podstatě jde tedy o dva základní problémy — o pozvednutí všech forem samostatného studia na odpovídající úroveň a o zvýšení jeho efektivity. Hlásáme-li správné heslo, že ten, kdo se přestane sebevzdělávat, zůstává stát daleko za vývojem, uplatňme je svou konkrétní prací i v operačně taktické přípravě. Pomůže nám to zvýšit úroveň ostatních zaměstnání a v první řadě nám získané vědomosti pomohou řešit mnohé problémy, které s sebou přinese skutečný boj.